

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPŤRÁVNÝ KRAJ**

Spojená škola
Kremnička 10
974 05 Banská
Bystrica

ORGANIZAČNÁ SMERNICA č. 05/2019

k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v Spojenej škole

Vypracovali: Mgr. Katarína Talčíková
Ing. arch. Jarmila Kubišová
výchovné poradkyne

Platnosť: od 1.12.2019

Schválil: PaedDr. Milan Ponický
riaditeľ SŠ

Čl. 1

Úvodné ustanovenia

Táto smernica upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania detí a žiakov, možnosti preventívneho pôsobenia a metódy riešenia šikanovania žiakov v nadväznosti na zodpovednosť školy a školského zariadenia podľa §144 ods.1 písm. o) a§ 153 ods. 1 zákona. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov a na práva žiaka podľa §144 ods. 1 písm i) a k) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade so Smernicou MŠVVaŠ SR č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

Čl. 2

Charakteristika šikanovania

1. **Šikanovaním** rozumieme správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrašovanie iného žiaka alebo úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť.
2. **Podstatou šikanovania** sú najmä úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému, agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov, prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.
3. Šikanovanie sa môže prejaviť:
 - a. **v priamej podobe:** sú to fyzické útoky, urážlivé prezývky, nadávky, posmech, zosmiešnenie, príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obeť, odcudzenie vecí, vyhrážanie, zastrašovanie, vydieranie, zneužitie osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovanie,
 - b. **v nepriamej podobe:** prehliadanie, ignorovanie, zámerné vyčleňovanie z kolektívu alebo nedobrovoľné vystavovanie agresívnym situáciám.
4. **Kyberšikanovanie** je priama forma šikanovania. Ide pri nej o zneužitie informačno-komunikačných technológií / telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí/ na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie. Môže sa spájať s inými formami šikanovania.
5. **Kyberšikanovanie má tieto znaky**
 - a. sociálna alebo psychická prevaha agresora, fyzická prevaha nie je nutná,
 - b. agresor vystupuje často anonymne,
 - c. útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť
 - d. agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu
 - e. a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,

- f. útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
- g. útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- h. agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- i. útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- j. obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- k. obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- l. zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

6. **Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.**

7. **Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin:**

- a. ublíženia na zdraví /§ 155 Trestného zákona/,
- b. obmedzovania osobnej slobody /§ 183 Trestného zákona/,
- c. lúpeže /§ 188 Trestného zákona/,
- d. vydierania /§ 189 Trestného zákona/,
- e. hrubého nátlaku /§ 190 Trestného zákona/,
- f. nátlaku /§ 192 Trestného zákona/,
- g. porušovania domovej slobody /§ 194 Trestného zákona/,
- h. sexuálneho násillia /§ 200 Trestného zákona/,
- i. sexuálneho zneužívania /§ 201 až 201b Trestného zákona/,
- j. krádeže /§ 212 Trestného zákona/,
- k. neoprávneného užívania cudzej veci /§ 215 Trestného zákona/,
- l. poškodzovania cudzej veci /§ 245 Trestného zákona/,
- m. nebezpečného vyhrážania sa /§ 260 Trestného zákona/,
- n. nebezpečného prenasledovania /§ 360a Trestného zákona/,
- o. výroby detskej pornografie /§ 368 Trestného zákona/,
- p. rozširovania detskej pornografie /§ 369 Trestného zákona/,
- q. prechovávanlia detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení /§ 370 Trestného zákona/,
- r. ohovárania /§ 373 Trestného zákona/.

8. **Šikanovanie môže napĺňať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu /§ 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov/ alebo priestupku proti majetku /§ 50 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov/.**

9. **Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkého veku /§ 22 Trestného zákona/ nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.**

10. **Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec**, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, **môže byť stíhaný najmä za trestný čin:**
- neprekazenia** trestného činu / § 341 Trestného zákona/,
 - neoznámenia** trestného činu /§ 340 Trestného zákona /,
 - ublíženia na zdraví** / § 158 Trestného zákona/.

Čl. 3

Prevenia šikanovania

1. Základným preventívnym opatrením Spojenej školy v Banskej Bystrici je princíp:

„Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách!“

2. Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä ako:
- súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca v rámci vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém:
 - osobný a sociálny rozvoj,
 - mediálna výchova,
 - multikultúrna výchova,
 - ochrana života a zdravia,
 - výchova a vzdelávanie k ľudským právam,
 - výchova k občianstvu,
 - boj proti extrémizmu,
 - výchova k manželstvu a rodičovstvu.
 - prostredníctvom súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou alebo inými relevantnými subjektmi.
3. **Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ** priebežne **informujú** zákonných zástupcov, opatrovníka, osoby, ktorým súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu **o preventívnych činnostiach školy**. Pri realizácii preventívnych činností školy riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ venujú zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností.
4. **Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ** vopred **preveria navrhované preventívne činnosti školy** s cieľom predísť nežiaducemu vplyvu neodborných činností, ako aj škodlivému vplyvu kultov, sekt či extrémistických organizácií na žiakov.
5. **Riaditeľ školy oboznamuje** s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania všetkých žiakov a ich zákonných zástupcov, zamestnancov školy, osoby,

ktoré sa starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.

6. **Riaditeľ školy zodpovedá** za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie:
 - a. vytvára pozitívne prostredie v škole,
 - b. podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
 - c. určuje pravidlá správania sa a používania informačno-komunikačných technológií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií v priestoroch školy),
 - d. zabezpečuje zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania,
 - e. zabezpečuje zverejnenie kontaktných údajov inštitúcii, ktorá sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberá,
 - f. určuje v pracovnom poriadku školy povinnosť oznamovať podozrenie zo šikanovania,
 - g. zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania, a to prostredníctvom digitálnej gramotnosti učiteľov,
 - h. spolupracuje s odbornými zamestnancami CPPPaP v Banskej Bystrici a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne,
 - i. zapája do prevencie šikanovania žiacku radu, radu školy a verejnosť.
7. **Úlohou vedenia školy**, všetkých pedagogických a nepedagogických zamestnancov Spojenej školy je **vytvoriť pozitívnu klímu v škole**, aby sa predchádzalo prejavom antisociálneho správania žiakov i skupín žiakov.
8. **Táto smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov** vrátane sankcií za ich porušenie **zapracovanými vo vnútornom poriadku školy**.
9. **Výchovné poradkyne školy ako aj koordinátor prevencie drogových závislostí** a iných sociálno – patologických javov zapracujú ustanovenia tejto smernice do svojich plánov práce, resp. do „ *Preventívneho programu školy na účinné riešenie sociálno-patologických javov a kriminality v Spojenej škole*“.
10. S touto smernicou sú povinní oboznámiť žiakov školy **všetci triedni učitelia** a túto skutočnosť zapísať do preberajúceho učiva v časti „*triednická hodina*“.
11. S touto smernicou **riaditeľ školy** oboznámi všetkých pedagogických zamestnancov školy na pracovnej porade.

Čl. 4

Metódy riešenia šikanovania

Pri zisťovaní a preverovaní šikanovania **riaditeľ školy zabezpečí:**

- a. zaistenie pomoci a ochrany obetiam,
- b. dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
- c. preveruje šikanovanie v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
- d. rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou a agresormi,
- e. nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami – nikdy nekonfrontovať obeť a agresora,
- f. uchováva dôkazy pri podozrení na kyberšikanovanie v spolupráci so správcom siete alebo externým expertom,
- g. kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu a zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- h. kontaktuje miestne CPPPaP v Banskej Bystrici
- i. využitie anonymnej dotazníkovej metódy.
- j. vedie písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadoch šikanovania,
- k. zabezpečí pri rozhovoroch prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov,
- l. ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu.

Čl. 5

Opatrenia na riešenie situácie

V prípade, že sa vyskytne **prípád šikanovania**, sa budú používať tieto **opatrenia:**

1. Opatrenia pre obeť:

- a. odporučiť rodičom žiakov vyhľadať odbornú starostlivosť (*hlavne pedagogicko-psychologickú poradňu, výchovnú poradkyňu*),
- b. zorganizovať skupinový intervenčný program v rámci Spojenej školy v spolupráci s CPPPaP a externým psychológom,
- c. informovanie a poradenstvo pre osoby uvedené v článku 3 ods. 3.

2. Opatrenia pre agresora a jeho zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa starajú o dieťa:

- a. odporučiť zákonným zástupcom agresora vyhľadať odbornú starostlivosť (*hlavne CPPPaP a psychológa*),

- b. výchovné opatrenia – napomenutie a pokarhanie TU,
 - pokarhanie RŠ,
 - znížená známka zo správania
 - podmienené vylúčenie,
 - vylúčenie žiaka zo štúdia na škole,
- c. preloženie žiaka do inej triedy.

Čl. 6

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil šikanovania alebo spáchania trestného činu uvedeného v čl.2 ods.7 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v čl.2 ods. 8 v súvislosti so šikanovaním.

Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť:

- a. podozrenie, že sa žiak dopustil šikanovania alebo spáchal trestný čin podľa čl. 2 ods.7 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v čl. 2 ods. 8 v súvislosti so šikanovaním,
- b. skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
- c. opatrenia, prijal podľa článku 4 alebo 5.

Čl. 7

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami školy, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci s rodinou obeť a s rodinou agresora.
2. Pri pohovore s rodičmi sú učitelia povinní dbať na taktný prístup a najmä zachovanie dôvernosti informácií.
3. Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca a koordinátor prevencie.
4. Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený, umiestniť agresora na

dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.

5. O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom poskytne každému zo zúčastnených osôb.

Čl. 8

Zodpovednosť školy

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so *zákonom č. 245/2008 Zb. – školský zákon, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa Pracovného poriadku školy.*
2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí zamestnanci školy, konkrétne:
 - a) tí, ktorí realizujú vyučovací proces,
 - b) tí, ktorí vykonávajú počas prestávok pedagogický dozor na chodbách,
 - c) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (výlety, akcie AMAVETu, exkurzie, kultúrne podujatia, medzinárodné projektové stretnutia – mobilita žiakov, družobné návštevy, športové podujatia atď.)
 - d) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.
3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten (tzn. učiteľ, majster OV), **kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal** (§ 422 Občianskeho zákonníka).
4. V prípade, že náležitý dohľad nebol zanedbaný a dotýčny vykonávajúci dohľad preukáže spôsobenie škody žiakovi, **za škodu zodpovedá žiak** (v prípade plnoletosti žiaka), **resp. rodič alebo zákonný zástupca žiaka** (v prípade neplnoletosti žiaka).
5. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, nesmie byť zamestnancami školy **v žiadnej miere akceptované**. Pedagogický zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi **bez meškania riešiť**, oznámiť túto skutočnosť triednemu učiteľovi agresora a obeť, vedeniu školy a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc.

Čl. 9

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania, resp. na školských akciách uvedených v čl. 4, bod 2, písm. c) **sa zistí prípad šikanovania**, je každý pedagogický resp. nepedagogický zamestnanec postupovať takto:

1. Ten **zamestnanec, ktorý tento prípad zistí**, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa, príslušného majstra OV a skupinového vychovávateľa agresora a obeť (**predtým si zistí meno a priezvisko týchto žiakov a triedu, ktorú navštevujú**), výchovného poradcu a zástupcu vedenia školy.
2. **Triedni učitelia** majstri OV a skupinoví vychovávateľa si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil a výchovného poradcu školy (**pri zachovaní dôvernosti**). O danom vyšetrení spíše zápis, pričom tento odovzdajú v 1 vyhotovení:
 - a. zástupcovi vedenia školy
 - b. výchovnej poradkyni.Jeden exemplár si nechajú pre svoju potrebu priložiť ho ku katalógovému listu žiaka.
3. V zápise popíše skutočnosť, vyjadrenia agresora a obeť a navrhne opatrenia na riešenie.
4. **Triedni učitelia, príslušní majstri OV a skupinoví vychovávateľa** agresora a obeť v spolupráci s výchovným poradcom **si pozvú na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov**. Aj o tomto stretnutí spíše zápis (*pozri bod č. 2*). K pohovoru prizvú aj zástupcu vedenia školy.
5. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážením návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov **riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe** v súlade s Vnútroškolným poriadkom školy, Pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. a č. 372/1990 Zb.
6. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať **pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu**. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.
7. V prípade, že tento negatívny jav zistí **žiak/čka školy**, je povinný/á okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa, majstra OV a skupinového vychovávateľa a v jeho neprítomnosti zástupcu vedenia školy.

Čl. 10

Metódy predchádzania sociálno-patologickým javom v Spojenej škole

1. **Výchovný poradca školy** a koordinátor prevencie sociálno-patologických javov v súčinnosti s vedením školy, pg. zamestnancami a ŽŠR každoročne organizujú tematický Týždeň tolerancie. Počas tohto Týždňa prebiehajú:
 - a. literárne a výtvarné súťaže,
 - b. súťaže o logo, heslo školskej kampane a návrh potlače na tričku,
 - c. besedy, workshopy, diskusie, prednášky na danú tému v spolupráci s CPPP a P a CVČ Junior, príp. v spolupráci s PZ v Banskej Bystrici,
 - d. filmové predstavenia spojené s diskusiou,
 - e. výstava fotografií na danú tému,
 - f. tematicky zamerané hodiny etickej výchovy,
 - g. stena dôvery.
2. **Výchovný poradca** každoročne mapuje stav šikanovania v Spojenej škole pomocou anonymného dotazníka.
3. **Výchovný poradca** monitoruje novo prichádzajúcich žiakov a ich začlenenie do kolektívu triedy, prípadné negatívne zistenia konzultuje s triednym učiteľom, vedením Spojenej školy, ďalej so zákonným zástupcom žiaka a podľa potreby s odborníkmi z CPPP a P.
4. **Výchovný poradca** v spolupráci s psychológom z CPPP a P organizuje workshopy pre tzv. *spolupracujúce triedy* s cieľom rozvíjať u žiakov kooperáciu a schopnosti konštruktívneho riešenia konfliktov.
5. **Výchovný poradca** v spolupráci s odborníkmi z praxe organizuje tréningy asertivity a hrania rolí s cieľom budovať u žiakov zdravé sebavedomie, zlepšovať komunikačné stratégie, učiť žiakov tolerancii a pomáhať adaptačnému procesu (prioritne u žiakov 1. ročníka).
6. **Výchovný poradca** zodpovedá za zriadenie a pravidelné kontroly schránky dôvery umiestnenej na neutrálnom mieste v budove teoretického vyučovania a tiež spravuje a propaguje školské konto na webovej stránke aplikácie *Nenechaj to len tak* <https://www.nntb.sk/>.
7. **Výchovný poradca** spolupracuje s pg. zamestnancami pri oboznamovaní rodičov žiakov s možnosťami riešenia problematiky šikanovania v Spojenej škole, poskytuje poradenský a podporný servis jednotlivcom i skupinám.

8. **Výchovný poradca** metodicky vedie triednych učiteľov i ostatných pedagogických zamestnancov školy – vychovávateľov v ŠI a majstrov OV v problematike prevencie a riešení šikanovania.

Čl. 11

Záverečné ustanovenia a účinnosť

1. Smernica bola prerokovaná v rade školy a v pedagogickej rade dňa 10.10.2019 resp. 21.11.2019.
2. So znením tejto smernice boli preukázateľne oboznámení všetci pg. zamestnanci, žiaci školy a ich zákonní zástupcovia.
3. Táto smernica nadobúda účinnosť 1.12.2019

PaedDr. Milan Ponický